

Globalisering en Vlaanderen

ACV – Vlaams Regionaal Comité (red.). (2004). *Globaal werk, vakbondswerk! Globalisering en Vlaanderen*. Antwerpen – Apeldoorn: Garant. p. 373.

Het Vlaams ACV is in volle voorbereiding voor zijn volgende Vlaamse ACV-dagen, in april 2005, met als thema: “Globaal werk, vakbondswerk”. Als opstapje werd een keur van deskundigen gevraagd om in te gaan op de specifieke uitzichten van het globaliseringsvraagstuk en de uitdagingen die dit inhoudt voor het Vlaamse beleid. Ze werden gebundeld in het boek “Globaal werk, vakbondswerk! Globalisering en Vlaanderen”.

Is dit de zoveelste publicatie over globalisering? Ja en neen. Ja, omdat ze aanknoopt bij de wereldwijde beweging voor een andere globalisering. Neen, omdat ze een zeer specifieke invalshoek neemt: welke uitdaging houdt de globalisering in voor een regio als Vlaanderen? Dit wordt bekeken in twee richtingen. Enerzijds, welke impact heeft de globalisering van economie, politiek en samenleving op Vlaanderen en wat moet daarop het antwoord zijn van Vlaamse beleidsactoren? Anderzijds, hoe kan Vlaanderen zelf ook wegen op de globale ontwikkelingen en in het bijzonder op de besluitvorming in de internationale fora?

Volatiel Vlaanderen

De keuze van het Vlaams ACV om in die richting te werken, had drie concrete aanleidingen.

Eén, al spoedig na de millenniumwisseling deed zich een wereldwijde economische terugslag voor. De Vlaamse werknemers werden opnieuw zwaar geconfronteerd met de kwetsbaarheid van onze open economie, de afhankelijkheid van externe hoofdkwartieren en de druk van lageloonlanden. Een rist bedrijfsherstructurerings en faillissementen, een zware stijging van de werkloosheid en –

voor de blijvers – een toegenomen werkonzekerheid, waren het gevolg. Het riep de vraag op hoe Vlaanderen zijn werkgelegenheid, welvaart en daaraan gekoppelde welzijnsvoorzieningen kan behouden, gegeven die mondiale ontwikkelingen en rekening houdende met de vereisten van duurzame ontwikkeling.

Twee, de Vlaamse beleidsverantwoordelijken leken op die globalisering te staan kijken als konijnen naar een lichtbak. Internationaal vakbondsmansman, John Evans, de fractieleider van de werknemersgroep bij de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, drukte het laatst als volgt uit: “For labour perhaps the greatest danger is not globalisation itself; it is rather to argue policy paralysis as a result of it”. Dit schoentje mag door de Vlaamse overheid gerust worden aangehouden. Zij stak de handen in de lucht en vluchtte enerzijds in een ‘laissez faire, laissez passer’-houding, anderzijds in een soort placebo-beleid: met leuke, maar ondoelmatige maatregelen ondernemingen, werknemers en werkzoekenden het gevoel proberen te geven dat iemand met hun probleem bezig is.

Drie, er was ook het gebrek aan inzet om werkelijk greep te krijgen op internationale beleidsontwikkelingen. Als je nationale en Vlaamse politici aanhoort, dan lijkt de wereldregering al te bestaan. Feit is echter dat de internationale politieke besluitvorming, ook de Europese, nog steeds wordt opgebouwd vanuit de nationale staten. Afgezien van enkele dossiers doet de Vlaamse overheid nauwelijks inspanningen om te wegen op die besluitvorming, laat staan er een democratisch debat met sociale partners en middenveld over op gang te brengen. Het is deze probleemstelling, en niet zozeer het

globaliseringsverhaal, dat centraal staat in deze bundel.

Keur auteurs

Na een inleiding op het globaliseringverhaal van Dirk Barrez (VRT) gaat een eerste reeks van bijdragen concreet in op de vraag van de kwetsbaarheid van onze economie ingevolge mondiale ontwikkelingen. In geen enkele sector wordt dit zo sterk aangevoeld als in de automobielsector. Rik Huys en Geert Van Hoetegem (Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA) en Departement Sociologie, K.U. Leuven) zoomen daarop in. Guido Nelissen (studiedienst ACV-metaal) trekt dit open tot de gehele industriesector: Europa schuift op richting een vernieuwd industrieel beleid, maar waar blijft Vlaanderen? Monique Ramioul (HIVA) bekijkt het vanuit een andere invalshoek, namelijk die van de informatie- of kennismaatschappij. Waar staan we anno 2004 en welke toekomst heeft een regio als Vlaanderen op dit vlak? In welke richting moet het Vlaamse innovatiebeleid evolueren, met het oog op de vernieuwing van ons economisch weefsel? Die vraag krijgt een antwoord van Bernard De Potter, met een pleidooi om dit beleid in een hogere versnelling te brengen, richting innovatiebeleid van de derde generatie. Tot slot komt de vraag aan bod of de overheid aan de zijlijn moet blijven staan, of blijft er een rol weggelegd voor het economisch overheidsinitiatief. Eric Spiessens (Groep Arco) diept dit uit.

Een tweede bijdragereeks plaatst de Vlaamse werknemer centraal. De Vlaamse arbeidsmarkt wordt behoorlijk volatiel, wat loopbanen bijzonder precair maakt. Anneleen Forrier en Luc Sels (Departement Toegepaste Economische Wetenschappen, K.U. Leuven) houden een krachtig pleidooi voor een permanente investering in de employability van werknemers en de rol die loopbaanbegeleiding daarin kan spelen. Ludo Struyven (HIVA) bekijkt het vanuit het standpunt van de werkzoekende. Hoe moet een vernieuwd beleid inzake begeleiding en opleiding, dat de meest kwetsbare werkzoekenden wapent op die wereldwijde markt, er uit zien? Ronald van Riet (Dienst Onderneming, ACV) pleit voor een nieuwe dynamiek inzake preventief bedrijfsbeleid dat bedrijfsmoeilijkheden voorkomt in plaats van afwacht. Wat doen als

werknemers toch op straat (dreigen) komen te staan stond centraal in het internationale onderzoeksproject SOCOSE. Roel Verlinden (HIVA) condenseert de resultaten voor Vlaanderen en België, met een pleidooi voor een activerend beleid bij herstructureren.

In de derde bijdragereeks gaat het over de globalisering van de arbeidsmarkt, met enerzijds het vraagstuk van de nieuwe immigratiestromen en anderzijds de vraag naar een vernieuwd en doelmatiger integratiebeleid. Johan Wets (HIVA) pleit voor een toekomstgericht migratiebeleid dat niet alleen de negatieve gevolgen van migratie maar ook de positieve effecten van migratie mee in rekening brengt. Albert Martens en Hans Verhoeven (departement Sociologie, K.U. Leuven) houden een warm pleidooi voor de invoering van quota's, waarbij rekening wordt gehouden met de beschikbaarheid van landgenoten van vreemde afkomst op de lokale arbeidsmarkt én met hun opleidingsniveau. Zodoende kan het tot een meer evenredige arbeidsdeelname komen. Piet Janssen (Vlaams Minderhedencentrum) analyseert tenslotte het Vlaamse integratiebeleid en zet een aantal bakens uit voor het integratiebeleid van morgen.

Een vierde bijdragereeks behandelt de heikele kwestie van de liberalisering van de diensten, ingevolge Europese en internationale besluitvormingsmechanismen, in het bijzonder de onderhandelingen over de General Agreement on Trade and Services (GATS) in de schoot van de Wereldhandelsorganisatie. Marc Maes (11.11.11) loodst ons mee doorheen het besluitvormingsproces op alle beleidsniveaus en toont de valkuilen, die deels gewild, deels ongewild zijn ingebouwd. Vervolgens belichten enkele auteurs een aantal specifieke sectoren. Jean-Pierre Merckx (Vlaamse Havencommissie) belicht de liberalisering van de zeehavens. Tom Willems (ACV-studiedienst) maakt een schets van de huidige liberalisering van de Europese energiemarkten en stelt vragen bij de zwakke bescherming die 'diensten van algemeen belang' in dit proces toebedeeld krijgen. Caroline Pauwels (Studies on Media Information and Telecommunication, VUB) schetst de voor- en nadelen van de globalisering van de cultuur, de media en de informatie- en communicatietechnologieën, maar wijst ook op de zwakte van het Europese beleid terzake. Filip Van Overmeiren en Valérie Van Belle (Christelijke Mu-

tualiteit) toetsen de principes van en de mechanismen in het kader van GATS aan de gezondheidszorg.

De vijfde bijdragereeks gaat over de consequenties die de internationale beweging naar en noodzaak aan duurzame ontwikkeling heeft voor een regio als Vlaanderen, in het bijzonder ook voor de vakbeweging. Peter Van Humbeeck (Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen) heeft het over de internationale milieunormen die op het Vlaamse niveau moeten toegepast worden. Hij benadrukt de nood aan een offensieve strategie om aan de grote uitdagingen, zoals de bestrijding van het mondiale broeikaseffect, het hoofd te bieden. Kris Bachus (HIVA) stelt vast dat 'duurzame ontwikkeling' een veelbesproken item geworden is in politieke middens, maar nog niet verankerd werd in het Vlaamse beleid. Samen met collega Mayke Poesen-Vandeputte stelt hij in een tweede bijdrage ook vast dat de vakbeweging het onderwerp ontdekt heeft. Toch blijft het draagvlak beperkt en wordt er in de praktijk nog onvoldoende gevolg gegeven aan een geïntegreerde benadering. Miel Vervliet (Sociale Hogeschool Heverlee) maakt een overzicht van de vele initiatieven die men kan plaatsen onder de noemer 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' en plaatst enkele kritische bedenkingen bij de draagwijdte van deze acties.

In een zesde reeks bijdragen gaat het eerder over de rol die Vlaanderen internationaal kan spelen.

Jacques Perquy (Vlaamse Onderwijsraad) analyseert de toenemende impact van Europa op het onderwijs. Hij pleit voor een meer actief optreden van de Vlaamse overheid, in dialoog met de onderwijspartners. Patrick Develtere (HIVA) treedt in het debat over de federalisering van de ontwikkelingsamenwerking: welke rol kan en dient Vlaanderen hier te spelen? De laatste bijdrage in deze bundel, van David Crikemans (Afdeling Internationale Politiek, Universiteit Antwerpen) analyseert haarscherp hoe het Vlaamse beleid zich moet organiseren, gegeven het toenemende gewicht van internationale besluitvormingsmechanismen, zo het überhaupt nog enige impact wil hebben.

Tot slot

Dit boek schetst niet het volledige plaatje. Dat kan ook bezwaarlijk. Globalisering beïnvloedt elk Vlaams beleidsdomein, raakt elke vezel van het Vlaamse economische weefsel, dringt steeds dieper door in het maatschappelijk gebeuren in Vlaanderen. Met de bundel werd enkel beoogd, voor een aantal deeltzichten waarbij de vakbeweging is betrokken, concreet aan te geven wat dit aan uitdagingen inhoudt voor het Vlaamse beleid.

Chris Serroyen
Studiedienst ACV

